

ГРА ЯК ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ. РІЗНОВИДИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Слайд 1. Гра посідає чільне місце в системі фізичного, морального, трудового та естетичного виховання дошкільнят. Вона активізує дитину, сприяє підвищенню її життєвого тону, задовольняє особисті інтереси та соціальні потреби. Роль гри у житті дошкільника неоціненна. Завдання і зміст ігрової діяльності визначаються Базовим компонентом дошкільної освіти та чинними програмами розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку. Варто пам'ятати, що гра як специфічна діяльність не однорідна, кожен її вид виконує свою функцію в розвитку дитини.

Слайд 2. Умовно виділяють **три види ігор**:

- 1) ігри з ініціативи дитини (творчі);
- 2) ігри з ініціативи дорослого з готовими правилами (дидактичні, рухливі);
- 3) народні ігри (створені народом).

Розглянемо кожний з цих видів.

Слайд 3. *Творчі ігри* становлять найбільш насичену типову групу ігор дошкільнят. Творчими їх називають тому, що діти самі визначають мету, зміст і правила гри, відображаючи здебільшого навколишнє життя, діяльність людини та відносини між людьми.

Слайд 4. Значна частина творчих ігор — це **сюжетно-рольові ігри** "в когось" або "в щось". Діти зображають людей, тварин, роботу лікаря, будівельника тощо. Усвідомлюючи, що гра — не справжнє життя, малюки тим часом по-справжньому переживають свої ролі, відверто виявляють своє ставлення до життя, свої думки та почуття, сприймають гру як важливу справу. Насичена яскравими емоційними переживаннями, сюжетно-рольова гра залишає в свідомості дитини глибокий слід, який позначається на її ставленні до людей, їхньої праці, взагалі до життя. До сюжетно-рольових ігор належать також ігри з елементами праці та художньо-творчої діяльності.

Слайд 5. Різновид творчої ігрової діяльності — **театралізована діяльність**. Вона пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва та відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів. Ключові поняття театралізованої діяльності; *сюжет, сценарій, гра за сюжетом літературного твору, театралізація, казка-переказ*. Залежно від їх виду та специфічного сюжетно-рольового змісту вони поділяються на дві основні групи: **режисерські ігри та ігри-драматизації**.

Слайд 6. У **режисерській грі** дитина як режисер і водночас "голос за кадром" організовує театральну-ігрове поле, акторами і виконавцями в якому є ляльки. В іншому випадку акторами, сценаристами, режисерами

виступають самі діти, які під час гри домовляються про те, хто яку роль виконуватиме, що робитиме.

Слайд 7. **Ігри-драматизації** створюються за готовим сюжетом з літературного твору або театральної вистави. План гри та послідовність дій визначають заздалегідь. Така гра важча для дітей, ніж наслідування того, що вони бачать у житті, оскільки треба добре зрозуміти й відчувати образи героїв, їхню поведінку, пам'ятати текст твору (послідовність розгортання дій, реплік персонажів). У цьому й полягає особливе значення ігор-драматизацій — вони допомагають дітям глибше зрозуміти ідею твору, відчувати його художню цілісність, сприяють розвитку виразності мови і рухів.

Слайд 8. Ще один вид — **конструкторські ігри** (у літературі їх інколи помилково називають конструктивними). Ці творчі ігри спрямовують увагу дитини на різні види будівництва, сприяють набуттю конструкторських навичок організації та зближенню дітей, залученню їх до трудової діяльності. У конструкторських іграх яскраво проявляється інтерес дітей до властивостей предмета і бажання навчитися з ним працювати. Матеріалом для цих ігор можуть бути конструктори різних видів та розмірів, природний матеріал (пісок, глина, шишки тощо), з якого діти створюють різні речі за власним задумом або за завданням вихователя. Важливо, щоб педагог допомагав вихованцям здійснити перехід від безцільного нагромадження матеріалу до створення продуманої будівлі.

При всій різноманітності творчих ігор вони мають спільні риси: діти самі або за допомогою дорослого (особливо в іграх-драматизаціях) обирають **тему гри, розвивають її сюжет, розподіляють між собою ролі, добирають потрібні іграшки.** Усе це має відбуватися в умовах тактовного керівництва дорослого, спрямованого на активізацію ініціативи дітей, розвиток їхньої творчої фантазії.

Слайд 9. **Ігри з правилами.** Ці ігри дають можливість систематично вправляти дітей у виробленні певних навичок, вони дуже важливі для фізичного та розумового розвитку, виховання характеру й волі. Без таких ігор у дитячому садку важко було б проводити навчально-виховну роботу. Ігри з правилами діти засвоюють від дорослих, один від одного. Багато з них передається від покоління до покоління, однак вихователі, обираючи гру, обов'язково мають враховувати вимоги сучасності.

За змістом та способами ведення ігри з правилами поділяють на дві групи: **дидактичні та рухливі.**

Слайд 10. **Дидактичні ігри** сприяють, головним чином, розвиткові розумових здібностей дитини, оскільки містять розумове завдання, саме в розв'язанні якого й полягає сенс гри. Вони також сприяють розвитку органів чуття дитини, уваги, пам'яті, логічного мислення. **Зауважимо: хоча**

дидактична гра — ефективний метод закріплення знань, вона аж ніяк не повинна перетворюватися на навчальне заняття. Гра захоплюватиме дитину лише в тому разі, якщо даватиме радість і задоволення.

Неодмінною умовою дидактичної гри є **правила**, без яких діяльність набуває стихійного характеру. У добре продуманій грі саме правила, а не вихователі, керують поведінкою дітей. Правила допомагають усім учасникам гри перебувати та діяти в однакових умовах (діти отримують певну кількість ігрового матеріалу, визначають черговість дій гравців, окреслюють коло діяльності кожного учасника).

Слайд 11. **Рухливі ігри** важливі для фізичного виховання дошкільнят, оскільки сприяють їхньому гармонійному розвитку, задовольняють потребу малюків у русі, сприяють збагаченню їхнього рухового досвіду. За **методикою Едуарда Вільчковського** з дітьми дошкільного віку проводять два різновиди рухливих ігор — **сюжетні ігри** та **ігрові вправи** (несюжетні ігри).

В основу **сюжетних рухливих ігор** покладено досвід дитини, її уявлення про навколишній світ (дії людей, тварин, птахів), які вона відтворює рухами, характерними для того чи іншого образу. Рухи, які виконують діти під час гри, тісно пов'язані із сюжетом. Більшість сюжетних ігор колективні, в них дитина навчається узгоджувати свої дії з діями інших гравців, не вередувати, діяти організовано, як того вимагають правила.

Ігрові вправи характеризуються конкретністю рухових завдань відповідно до вікових особливостей та фізичної підготовки дітей. Якщо в сюжетних рухливих іграх основна увага гравців спрямована на створення образів, досягнення певної мети й точне виконання правил, що часто призводить до ігнорування чіткості у виконанні рухів, то під час ігрових вправ дошкільнята мають бездоганно виконувати основні рухи (влучання м'ячем у ціль, пролізання під мотузкою тощо).

Оскільки ігрові вправи та сюжетні ігри застосовуються в усіх групах дошкільних закладів, організація і методики їх проведення мають багато спільного. Оптимальні умови для досягнення позитивних результатів у розвитку рухів дошкільнят — поєднання конкретних рухових завдань у формі ігрових вправ та сюжетних ігор, під час яких рухи, засвоєні дітьми раніше, вдосконалюються. За ступенем фізичного навантаження розрізняють **рухи великої, середньої та малої рухливості**.

У рухливих іграх, що проводяться з дошкільнятами, не обов'язково визначати переможця. По закінченні гри педагог оцінює умови та її хід, виконання дітьми правил, їхнє ставлення один до одного. Тільки в старших групах поступово починають вводити елементи змагання, порівнювати сили команд та окремих гравців.

Слайд 12. Важливе місце в старшому дошкільному віці посідають

спортивні ігри: городки, настільний теніс, бадмінтон, баскетбол, хокей, футбол тощо.

Слайд 13. Народні ігри — це ігри, які походять з давніх-давен, їх побудовано з урахуванням етнічних особливостей (хороводи, забави, ігри з народною іграшкою тощо). Вони — невід'ємна складова життя дитини в сучасному дошкільному закладі, важливе джерело засвоєння загальнолюдських цінностей. Розвивальний потенціал цих ігор забезпечується не тільки наявністю відповідних іграшок, а й особливою творчою аурою, яку має створювати дорослий. У народних іграх відображається життя людей, їхній побут, національні традиції, вони сприяють вихованню честі, сміливості, мужності тощо. З цією метою дітям пропонують розпитати в своїх мам, тат, бабусь та дідусів, в які ігри вони фали у дитинстві. Розрізняють **індивідуальні, колективні, сюжетні, побутові, театралізовані ігри та рухливі ігри-забави.**

Особливо популярні серед дітей ігри без певного сюжету, побудовані на ігрових завданнях, які містять багато пізнавального матеріалу (ігри "Палички-виручалочки", "Хлібець", "Піжмурки", "Квач", Гуси-гуси", "Дибидиби" тощо). У цих іграх від дитини вимагається швидка та правильна реакція.

Для організації ігор важливо створити **предметно-ігрове середовище.** Основна вимога — розвивальний характер та відповідність таким принципам, як реалізація дитиною права на гру (вільний вибір іграшки, теми, сюжету гри, місця та часу її проведення); універсальність предметно-ігрового середовища, щоб діти могли разом з вихователями готувати й змінювати його, трансформувати відповідно до задуму гри, її змісту, перспектив розвитку; системність, тобто оптимальне співвідношення окремих елементів гри між собою та іншими предметами тощо. До складу предметно-ігрового середовища входять: велике організуюче ігрове коло, ігрове обладнання, іграшки, різноманітна ігрова атрибутика, ігрові матеріали. Всі ці ігрові засоби знаходяться не в абстрактному просторі, а в ігровій кімнаті, спортивній залі, на майданчику. В інтер'єрі не повинно бути нічого зайвого, всі ігрові засоби мають бути безпечними для дітей. Для проведення ігор створюються **ігрові осередки:** загальний набір різних видів іграшок); **драматичний** (комплекти обладнання, нескладні декорації, елементи вбрання та костюми для ігор-драматизацій, інсценівок); **для настільних та будівельних ігор** (конструктори: дерев'яні, пластмасові, металеві, **коробки, колодки та інші матеріали, знаряддя та допоміжне обладнання**). Усе обладнання має бути зручним та легко трансформуватися. Діти можуть самостійно обирати гру, змінювати осередок, переходячи від однієї гри до іншої.